

หมิ่นประมาทกับ พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ มาตรา 14: โพสต์ออนไลน์ผิดฐานใด

โดย เอกสยาม ชัยศรี ที่ปรึกษากฎหมาย
บริษัท เอกสยาม แอนด์ पार्टเนอร์ส จำกัด

เนื้อหานี้เป็นข้อมูลกฎหมายทั่วไป ไม่ใช่ความเห็นทางกฎหมายเฉพาะกรณี การพิจารณาแต่ละเรื่องต้องอาศัยข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานของเรื่องนั้น ฉบับออนไลน์ที่ปรับปรุงล่าสุดอยู่ที่ <https://eksiamdefamationlaw.com/articles/defamation-vs-computer-crime-act.html>

สาระสำคัญโดยสรุป

- โพสต์ข้อความผ่าน Facebook หรือ LINE ไม่ได้ทำให้หมิ่นประมาทกลายเป็นความผิดตาม พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์โดยอัตโนมัติ ฐานหลักของการใส่ความยังเป็น ป.อ. มาตรา 326 และมาตรา 328
- มาตรา 14 (1) ฉบับ พ.ศ. 2560 ต้องกระทำโดยทุจริตหรือโดยหลอกลวง นำข้อมูลบิดเบือน ปลอม หรือเท็จเข้าสู่ระบบ โดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ประชาชน และต้องมีใช้การกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาท
- ฎีกาที่ 2778/2561 วินิจฉัยว่าเมื่อการกระทำเป็นหมิ่นประมาท การกระทำเดียวกันไม่เป็นความผิดตามมาตรา 14 (1)
- ฎีกาที่ 5764/2562 วินิจฉัยว่า ข่าวดังกล่าวบนเว็บไซต์ที่ไม่ปรากฏเจตนาพิเศษโดยทุจริตหรือหลอกลวง ไม่ครบมาตรา 14 (1) ฉบับแก้ไข
- คำดำที่ไม่ได้ใส่ความด้วยข้อเท็จจริงเป็นเรื่องดูหมิ่นตามมาตรา 393 ส่วนภาพตัดต่อให้เสียชื่อเสียงต้องตรวจมาตรา 16

- มาตรา 14 (1) มีโทษจำคุกไม่เกินห้าปีหรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท ถ้ากระทำความผิดต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่ง โทษลดลงตามวรรคสองและเป็นความผิดอันยอมความได้

คำตอบสั้นที่สุดคือ ไม่ผิดทั้งสองฐานโดยอัตโนมัติ

หากโพสต์ข้อความใส่ความบุคคลอื่นต่อบุคคลที่สามจนมีลักษณะน่าจะทำให้เสียชื่อเสียง กฎหมายหลักที่ต้องพิจารณาคือความผิดฐานหมิ่นประมาทตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 326 และหากเผยแพร่ด้วยวิธีการโฆษณา เช่น โพสต์สาธารณะบน Facebook ก็อาจเข้ามาตรา 328¹

แต่การใช้โทรศัพท์ คอมพิวเตอร์ Facebook, LINE, TikTok หรือเว็บไซต์เป็นช่องทาง ไม่ได้ทำให้ข้อความนั้นเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์โดยตัวมันเอง โดยเฉพาะมาตรา 14 (1) ฉบับปัจจุบัน ซึ่งระบุชัดว่าต้องเป็นกรณีที่มีใส่ความผิดฐานหมิ่นประมาทตามประมวลกฎหมายอาญา²

ในทางกลับกัน ถ้าโพสต์นั้นเป็นการหลอกลวงด้วยข้อมูลเท็จที่กระทบประชาชน เป็นข่าวเท็จที่กระทบความปลอดภัยสาธารณะ หรือเป็นภาพบุคคลที่สร้างหรือตัดต่อให้เสียชื่อเสียง ก็อาจมีความผิดตาม พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ มาตรา 14 หรือมาตรา 16 ตามองค์ประกอบเฉพาะ และบางกรณีอาจมีความผิดตามกฎหมายอื่นร่วมด้วย

หลักพิจารณา

อย่าตั้งข้อหาจากชื่อแพลตฟอร์ม ให้ตั้งต้นจากเนื้อหาของข้อมูล เจตนา ผู้รับสาร และผลเสียที่กฎหมายแต่ละมาตรามุ่งป้องกัน

ทำไมคนจึงเข้าใจว่าโพสต์ข้อความเท็จต้องผิด พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ด้วย

ความเข้าใจว่าโพสต์ข้อความเท็จต้องผิด พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์มาจากถ้อยคำเดิมของมาตรา 14 (1) ก่อนแก้ไขในปี 2560 ซึ่งกล่าวถึงข้อมูลปลอมหรือเท็จที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือประชาชน ฉบับแก้ไขที่ใช้บังคับตั้งแต่ 24 พฤษภาคม 2560 เพิ่มเจตนาพิเศษโดยทุจริตหรือโดยหลอกลวง และตัดการกระทำที่เป็นหมิ่นประมาทออกจากมาตรานี้

ความเข้าใจนี้ไม่ได้เกิดขึ้นโดยไร้ที่มา ก่อนการแก้ไขกฎหมายในปี 2560 มาตรา 14 (1) ใช้ถ้อยคำกว้าง โดยกล่าวถึงการนำข้อมูลคอมพิวเตอร์ปลอมหรือเท็จเข้าสู่ระบบโดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหาย “แก่ผู้อื่นหรือประชาชน”³ จึงมีการนำข้อหานี้มาพิจารณาถึงความผิดฐานหมิ่นประมาทออนไลน์อยู่บ่อยครั้ง

เมื่อพระราชบัญญัติฉบับแก้ไขมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 24 พฤษภาคม 2560 มาตรา 14 (1) ถูกปรับโครงสร้างสำคัญสามจุด²

1. เพิ่มเจตนาพิเศษว่า ต้องกระทำ “โดยทุจริต หรือโดยหลอกลวง”
2. เน้นข้อมูลบิดเบือน ปลอม หรือเท็จที่น่าจะก่อความเสียหายแก่ประชาชน
3. เติมถ้อยคำตัดกรณี “อันมิใช่การกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาทตามประมวลกฎหมายอาญา”

ดังนั้น ประโยคที่ได้ยินบ่อยว่า “เอาข้อความเท็จลงคอมพิวเตอร์ก็ผิด พ.ร.บ.คอมฯ” จึงเป็นการย่อกฎหมายจนส่วนสำคัญหายไป เพราะคำว่า “ข้อมูลเท็จ” เป็นเพียงองค์ประกอบหนึ่ง ไม่ใช่ข้อสรุปของความผิดทั้งหมด

กฎหมายสองชุดนี้คุ้มครองคนละเรื่อง

หมิ่นประมาทตามประมวลกฎหมายอาญาคู่ครองชื่อเสียงของบุคคล ส่วนมาตรา 14 (1) คุ้มครองประชาชนจากข้อมูลบิดเบือน ปลอม หรือเท็จที่นำเข้าสู่โดยทุจริตหรือหลอกลวง กฎหมายสองชุดจึงต่างกันทั้งประโยชน์ที่คุ้มครอง ผู้รับผล ความจำเป็นที่ข้อความต้องเป็นเท็จ และเจตนาพิเศษ

เหตุ ที่ ต้อง แยก ฐาน ความผิด ไม่ใช่ เพียง เรื่อง ถ้อยคำ ทางเทคนิค แต่ เพราะ กฎหมาย มุ่ง คุ้มครอง คนละ ประโยชน์

ประเด็น	หมิ่นประมาทตามประมวลกฎหมายอาญา	พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ มาตรา 14 (1)
สิ่งที่กฎหมายมุ่งคุ้มครอง	ชื่อเสียงของบุคคล	ความเสียหายจากข้อมูลบิดเบือน ปลอม หรือเท็จที่นำเข้าโดยทุจริตหรือหลอกลวง
ผู้รับหรือผู้ได้รับผล	ต้องมีบุคคลที่สามารถรับรู้ข้อความ	โดยหลักมุ่งถึงความเสียหายแก่ประชาชน; วรรคสองกำหนดกรณีกระทำต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่งไว้ต่างหาก
ข้อความต้องเท็จหรือไม่	ความเท็จไม่ใช่องค์ประกอบที่เขียนไว้ในมาตรา 326; เรื่องการพิสูจน์ความจริงอยู่ภายใต้มาตรา 330	ต้องเป็นข้อมูลบิดเบือน ปลอม หรือข้อมูลอันเป็นเท็จ
เจตนาพิเศษ	ใช้หลักเจตนาตามกฎหมายอาญาและช้อยกเว้นตามมาตรา 329	ต้องกระทำ “โดยทุจริต หรือโดยหลอกลวง”
ความสัมพันธ์ระหว่างกัน	หากครบองค์ประกอบ อาจเป็นมาตรา 326 หรือ 328	มาตรา 14 (1) ระบุว่าต้องมิใช่การกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาท

ความต่างนี้ทำให้การวิเคราะห์แบบ “ข้อความไม่จริง + อยู่บน Facebook = ผิดมาตรา 14” ใช้ไม่ได้ เพราะเป็นการข้ามองค์ประกอบเจตนาพิเศษ ลักษณะความเสียหาย และช้อยกเว้นเรื่องหมิ่นประมาทไปทั้งหมด

ขั้นแรก: แยกให้ออกว่าเป็น “ใส่ความ” “ด่า” หรือ “ข้อมูลเท็จเพื่อหลอกลวง”

ขั้นแรกของการวิเคราะห์โพสต์คือแยกว่าข้อความเป็นการใส่ความด้วยข้อเท็จจริง การด่าหรือดูหมิ่น หรือข้อมูลเท็จเพื่อหลอกลวง การใส่ความต้องตรวจมาตรา 326 และมาตรา 328 คำด่าที่ไม่อ้างข้อเท็จจริงต้องตรวจมาตรา 393 และข้อมูลเท็จเพื่อหลอกลวงจึงเป็นเรื่องของมาตรา 14 (1)

คำว่า “โพสต์ด่า” ในภาษาทั่วไปครอบคลุมการสื่อสารหลายชนิด แต่ผลทางกฎหมายไม่เหมือนกัน

1. การใส่ความ

ตัวอย่างเช่น โปสเตอร์ว่า “นาย ก. ยักยอกเงินบริษัทสองล้านบาท” ข้อความนี้สื่อข้อเท็จจริงที่ตรวจสอบจริงหรือเท็จได้ หากบุคคลที่สามรับรู้และข้อความมีลักษณะน่าจะทำให้นาย ก. เสียชื่อเสียง ย่อมต้องตรวจมาตรา 326 หรือมาตรา 328 รวมถึงข้อยกเว้นตามมาตรา 329 และเรื่องการพิสูจน์ความจริงตามมาตรา 330¹ (ดูองค์ประกอบความผิดฐานหมิ่นประมาท ประกอบ)

ต้องย้ำว่า ความผิดฐานหมิ่นประมาทไม่ได้เขียนองค์ประกอบว่าข้อความต้องเป็นเท็จ แม้ผู้กล่าวเชื่อว่าข้อความ เป็นจริงก็ยังคงต้องตรวจว่าพิสูจน์ได้หรือไม่ เรื่องนั้นเป็นเรื่องส่วนตัวหรือประโยชน์สาธารณะ และการกล่าวอยู่ภายใต้เหตุยกเว้นความผิดหรือไม่

2. การด่าหรือดูหมิ่น

คำ อย่าง “โง่” “เลว” หรือ คำหยาบ บาง คำ อาจ เป็น เพียง การเหยียดหยาม โดย ไม่ สื่อ ว่า บุคคล นั้น ทำ ข้อเท็จจริงเฉพาะอย่าง จึงไม่จำเป็นต้องเป็นหมิ่นประมาทเสมอไป แต่อาจต้องพิจารณาความผิดฐานดูหมิ่น ซึ่งหน้าหรือด้วยการโฆษณาตามมาตรา 393 หรือกฎหมายอื่นตามบริบท¹

คำด่าก็ไม่กลายเป็น “ข้อมูลคอมพิวเตอร์อันเป็นเท็จ” โดยอัตโนมัติ เพราะคำประณินหรือคำสบถจำนวนมากไม่มีข้อเท็จจริงให้พิสูจน์ว่าจริงหรือเท็จตั้งแต่ต้น

3. ข้อมูลเท็จเพื่อหลอกลวง

กรณีสร้างหน้าเว็บไซต์ปลอม หลอกขายสินค้าที่ไม่มีอยู่จริง ประกาศโครงการลงทุนเท็จเพื่อให้ประชาชน โอนเงิน หรือใช้ข้อมูลบิดเบือนเป็นเครื่องมือแสวงหาประโยชน์ เป็นปัญหาคนละแบบกับการโจมตีชื่อเสียง แม้ต้องพิจารณาข้อเท็จจริงอย่างละเอียด แต่มีลักษณะใกล้กับสิ่งที่มาตรา 14 (1) มุ่งจัดการ และอาจมีความผิดฐานฉ้อโกงหรือฐานอื่นร่วมด้วย

มาตรา 14 (1): ข้อมูลเท็จอย่างเดียวไม่พอ

มาตรา 14 (1) ฉบับปัจจุบันบัญญัติว่าผู้ใด “โดยทุจริต หรือโดยหลอกลวง นำเข้าสู่ระบบ คอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่บิดเบือนหรือปลอมไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน หรือข้อมูลคอมพิวเตอร์อันเป็นเท็จ โดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ประชาชน อันมิใช่การกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาทตามประมวลกฎหมายอาญา” ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปีหรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ข้อมูลเท็จจึงเป็นเพียงองค์ประกอบหนึ่งในสี่ส่วน⁸

มาตรา 14 (1) ฉบับปัจจุบันกำหนดองค์ประกอบโดยสรุปว่า ผู้กระทำความผิดต้อง

1. กระทำโดยทุจริตหรือโดยหลอกลวง
2. นำข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่บิดเบือน ปลอม หรือเป็นเท็จเข้าสู่ระบบ
3. การกระทำนั้นมีลักษณะน่าจะเกิดความเสียหายตามที่มาตรากำหนด และ
4. มิใช่การกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาทตามประมวลกฎหมายอาญา²

แต่ละข้อเป็นองค์ประกอบที่ต้องพิสูจน์ การพิสูจน์เพียงว่าข้อความไม่ตรงกับความจริงจึงยังไม่ทำให้คดีครบมาตรา 14 (1)

มาตรา 14 วรรคสองยังบัญญัติกรณีการกระทำตามอนุมาตรา (1) ที่มีได้กระทำต่อประชาชน แต่กระทำต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่ง โดยกำหนดโทษเบาลงและให้เป็นความผิดอันยอมความได้² อย่างไรก็ดี ถ้าสาระของการกระทำนั้นเป็นหมิ่นประมาท ก็ยังต้องเผชิญถ้อยคำที่ตัดความผิดฐานหมิ่นประมาทออกจากมาตรา 14 (1) อยู่เช่นเดิม ผลของการยอมความต่อข้อหาแต่ละข้อจากฝั่งผู้ถูกกล่าวหาอธิบายไว้ในบทความ ถูกแจ้งความหมิ่นประมาทออนไลน์ สิทธิของผู้ต้องหาและข้อต่อสู้ตามกฎหมาย

ฎีกาที่ 2778/2561: เมื่อเป็นหมิ่นประมาท การกระทำเดียวกันไม่เป็นมาตรา 14 (1)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2778/2561 วินิจฉัยว่า เมื่อการกระทำของจำเลยเป็นความผิดฐานหมิ่นประมาทโดยการโฆษณาตามมาตรา 328 การกระทำเดียวกันย่อมไม่เป็นความผิดตามมาตรา 14 (1) ฉบับแก้ไข พ.ศ. 2560 ซึ่งเป็นกฎหมายที่เป็นคุณแก่จำเลย ฐานความผิดจึงต้องตรงกับประโยชน์ที่ถูกละเมิด

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2778/2561 เป็นหลักสำคัญสำหรับแก้ความเข้าใจผิดนี้ คดีเกิดภายใต้กฎหมายเดิม แต่ระหว่างพิจารณาของศาลฎีกา กฎหมายฉบับแก้ไข พ.ศ. 2560 มีผลใช้บังคับ ศาลจึงพิจารณากฎหมายใหม่ซึ่งเป็นคุณแก่จำเลย

ศาลเห็นว่า กฎหมายใหม่เพิ่มองค์ประกอบให้การนำเข้าสู่ข้อมูลเท็จต้องไม่เป็นการกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาท เมื่อข้อเท็จจริงฟังได้ว่าการกระทำของจำเลยเป็นหมิ่นประมาทโดยการโฆษณาตามมาตรา 328 การกระทำเดียวกันจึงไม่มีความผิดตามมาตรา 14 (1)⁴

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2778/2561 (วรรคหลัก)

“เมื่อคดีได้ความว่าการกระทำของจำเลยที่ 2 เป็นความผิดฐานหมิ่นประมาท... การกระทำของจำเลยที่ 2 ย่อมไม่มีความผิด” ตามมาตรา 14 (1)⁴

สาระของฎีกานี้ไม่ใช่ว่าผู้โพสต์ไม่มีความผิด แต่คือ ต้องลงฐานความผิดให้ตรงกับสิ่งที่ผู้กระทำได้ละเมิด หากเป็นการทำลายชื่อเสียงก็ใช้กฎหมายหมิ่นประมาท ไม่ใช่เพิ่มมาตรา 14 (1) เพียงเพราะข้อความผ่านระบบคอมพิวเตอร์: อ่านคำวินิจฉัยฉบับเต็มได้ที่ เมื่อเป็นหมิ่นประมาท ย่อมไม่เป็นมาตรา 14 (1)

ฎีกาที่ 5764/2562: แม้ข่าวเป็นเท็จ แต่ถ้าไม่ปรากฏเจตนาพิเศษก็ยังไม่
ครบมาตรา 14 (1)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5764/2562 วินิจฉัยว่า แม้จำเลยนำข่าวอันเป็นเท็จลงเว็บไซต์ที่ตนดูแล แต่เมื่อไม่ปรากฏเจตนาพิเศษโดยทุจริตหรือโดยหลอกลวง การกระทำไม่มีความผิดตามมาตรา 14 (1) ที่แก้ไขใหม่ และจำเลยพ้นจากการเป็นผู้กระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 2 วรรคสอง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5764/2562 ช่วยเติมอีกชั้นหนึ่ง ข้อเท็จจริงฟังได้ว่าจำเลยนำข่าวอันเป็นเท็จลงเว็บไซต์ที่ตนดูแล แต่ไม่ปรากฏว่าจำเลยมีเจตนาพิเศษโดยทุจริตหรือโดยหลอกลวง ศาลจึงวินิจฉัยว่าไม่ครบองค์ประกอบมาตรา 14 (1) ฉบับแก้ไข⁵

วรรคสำคัญคือ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5764/2562

ต้องมีเจตนาพิเศษ “โดยทุจริตหรือโดยหลอกลวง” จึงจะเข้าเกณฑ์เป็นความผิด⁵

ฎีกานี้ยืนยันอย่างชัดว่า “ข้อมูลเท็จ” ไม่เท่ากับ “ความผิดตามมาตรา 14 (1)” หากองค์ประกอบส่วนอื่นขาดไป: อ่านต่อที่ ข้อมูลเท็จอย่างเดียวไม่พอ ต้องพิสูจน์เจตนาพิเศษ

ฎีกาที่ 2211/2566: ผู้พบเห็นเพียงคนเดียว ก็ยังเป็นความเสียหายแก่ “ประชาชน” ได้

หัวข้อนี้ สรุป คำพิพากษา ศาลฎีกาที่ 2211/2566 ตาม คำอธิบาย คดี ของ สำนักงาน ศาลยุติธรรม ว่า ความเสียหายแก่ประชาชนตามมาตรา 14 (1) วัดจากลักษณะที่น่าจะเกิดความเสียหาย ไม่ใช่จำนวนผู้พบเห็นจริง เว็บไซต์ขายสินค้าลอกเลียนที่บุคคลทั่วไปเข้าถึงได้จึงครบองค์ประกอบ แม้มีผู้เสียหายรายเดียว

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2211/2566 ไม่ใช่คดีโพสต์ด่าบุคคล แต่เป็นกรณีเปิดเว็บไซต์ขายอาหารสำเร็จรูป โดยเสนอขายผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเสมือนเป็นผลิตภัณฑ์จากสหรัฐอเมริกา ผู้เสียหายสั่งซื้อแล้วตรวจห้สบนฝากล่องกับเว็บไซต์ผู้ผลิต จึงพบว่าเป็นสินค้าที่ลอกเลียนจากของแท้และร้องทุกข์ดำเนินคดี

จำเลยต่อสู้ว่าตามคำฟ้องไม่ปรากฏว่ามีบุคคลอื่นพบเห็นเว็บไซต์หรือสั่งซื้อสินค้า คงมีเพียงผู้เสียหายรายเดียว จึงไม่กระทบต่อประชาชนในวงกว้าง แต่ศาลฎีกาไม่รับฟังข้อต่อสู้นี้ โดยวินิจฉัยว่ามาตรา 14 วรรคหนึ่ง (1) กำหนดเพียงว่าการนำข้อมูลเท็จเข้าสู่ระบบต้องเป็นไปโดยประการที่ “น่าจะเกิดความเสียหายแก่ประชาชน” มิได้กำหนดว่าต้องเกิดความเสียหายจริงแก่ประชาชนในวงกว้างเสียก่อน⁶

สาระของคำวินิจฉัย ฎีกาที่ 2211/2566 (สรุปจากคำอธิบายคดีของสำนักงานศาลยุติธรรม)

เมื่อผู้กระทำความผิดนำข้อมูลเข้าสู่ระบบเพื่อแสดงแก่ประชาชน และข้อมูลนั้นอยู่ในลักษณะที่บุคคลทั่วไปเข้าถึงและดูได้ การมีผู้พบเห็นจริงเพียงรายเดียวก็ไม่ทำให้องค์ประกอบเรื่องความเสียหายแก่ประชาชนขาดไป⁶

อย่างไรก็ดี ต้องไม่ขยายฎีกานี้เป็นสูตรว่า “คนเห็น คนเดียวก็ผิดเสมอ” เพราะโจทก์ยังต้องพิสูจน์องค์ประกอบข้ออื่นให้ครบ และมาตรา 14 วรรคสองยังบัญญัติแยกถึงกรณีที่ทำตามอนุมาตรา (1) มิได้กระทำต่อประชาชน แต่กระทำต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่ง โดยลดโทษและกำหนดให้เป็นความผิดอันยอมความได้² ผลของคดีจึงยังขึ้นกับข้อหา คำบรรยายฟ้อง เจตนา รูปแบบการหลอกลวง และพยานหลักฐานของแต่ละคดี: อ่านต่อที่ ผู้พบเห็นเพียงคนเดียวกับคำว่าเสียหายแก่ประชาชน

สามฎีกา สามด้าน: วิธีอ่านมาตรา 14 (1) โดยไม่กระโดดข้ามองค์ประกอบ

การอ่านมาตรา 14 (1) ให้ถูกต้องใช้สามด้านตามลำดับ ด้านแรกตรวจว่าการกระทำเป็นหมิ่นประมาทหรือไม่ ด้านที่สองตรวจเจตนาพิเศษโดยทุจริตหรือโดยหลอกลวง และด้านที่สามตรวจว่าความเสียหายเป็นแก่ประชาชนตามวรรคหนึ่ง หรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งตามวรรคสอง

ด้านตรวจ	คำถาม	แนวฎีกา	คำตอบที่ได้
1. ลักษณะของการกระทำ	สาระเดียวกันเป็นความผิดฐานหมิ่นประมาทหรือไม่	ฎีกาที่ 2778/2561	ถ้าเป็นหมิ่นประมาท การกระทำเดียวกันถูกตัดออกจากมาตรา 14 (1)
2. เจตนาพิเศษ	พิสูจน์ได้หรือไม่ว่าการทำ “โดยทุจริตหรือโดยหลอกลวง”	ฎีกาที่ 5764/2562	ข้อมูลเท็จอย่างเดียวไม่พอ ต้องมีเจตนาพิเศษตามตัวบท
3. ขอบเขตความเสียหาย	เป็นความเสียหายแก่ประชาชนตามวรรคหนึ่ง หรือเป็นเพียงบุคคลเฉพาะราย	ฎีกาที่ 2211/2566	ไม่ได้วัดจากจำนวนผู้พบเห็น หากมุ่งแสดงข้อมูลแก่ประชาชนและบุคคลทั่วไปเข้าถึงได้ ผู้พบเห็นรายเดียวก็ยังคงบรรคหนึ่ง ส่วนวรรคสองใช้เมื่อมิได้กระทำต่อประชาชน

กรอบ สาม ด้าน นี้ ช่วยให้ ทั้ง ผู้เสียหาย ผู้ถูกกล่าวหา และ นักกฎหมาย ไม่ เริ่ม วิเคราะห์ จาก คำ ว่า “โพสต์ออนไลน์” หรือ “ข้อมูลเท็จ” เพียงสองคำ แต่ตรวจองค์ประกอบตามลำดับก่อนสรุปฐานความผิด

แล้วกรณีใดที่โพสต์ออนไลน์อาจผิด พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์จริง

โพสต์ออนไลน์ผิด พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์จริง เมื่อเข้าองค์ประกอบเฉพาะของมาตรา 14 หรือมาตรา 16 เช่น นำข้อมูลเท็จเข้าระบบเพื่อหลอกให้คนโอนเงิน ปลอมข่าวเท็จที่ทำให้ประชาชนตื่นตระหนก ตามมาตรา 14 (2) ส่งต่อข้อมูลโดยรู้ว่าเป็นข้อมูลตามมาตรา 14 (1) ถึง (4) ตามมาตรา 14 (5) หรือเผยแพร่ภาพบุคคลที่ติดต่อให้เสียชื่อเสียงตามมาตรา 16

1. ข้อมูลเท็จที่นำเข้าโดยทุจริตหรือหลอกลวง

เช่น ใช้ข้อมูลปลอมเป็นเครื่องมือหลอกให้คนจำนวนมากโอนเงิน หรือปลอมข้อมูลในระบบเพื่อแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ กรณีเช่นนี้ต้องตรวจมาตรา 14 (1) ควบคู่กับฐานฉ้อโกง ปลอมเอกสาร หรือกฎหมายเฉพาะตามข้อเท็จจริง

2. ข่าวเท็จที่กระทบความปลอดภัยหรือทำให้ประชาชนตื่นตระหนก

มาตรา 14 (2) ครอบคลุม ข้อมูลเท็จที่น่าจะ ก่อ ความเสียหาย ต่อ ความมั่นคง ปลอดภัย ของ ประเทศ ความปลอดภัยสาธารณะ ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ โครงสร้างพื้นฐานอันเป็นประโยชน์สาธารณะ หรือก่อให้เกิดความตื่นตระหนกแก่ประชาชน²

ตัวอย่างเชิงหลักการคือการปล่อยข่าวเท็จว่าเชื้่นกำลังแตก ระบบไฟฟ้าของเมืองถูกทำลาย หรือมีเหตุร้ายที่ไม่มีอยู่จริงจนประชาชนตื่นตระหนก กรณีนี้ต่างจากข้อพิพาทที่บุคคลหนึ่งกล่าวหาอีกบุคคลหนึ่งให้เสียชื่อเสียง

3. การส่งต่อข้อมูลที่รู้อยู่แล้วว่าเป็นข้อมูลตามมาตรา 14

มาตรา 14 (5) ลงโทษผู้เผยแพร่หรือส่งต่อซึ่งรู้อยู่แล้วว่าเป็นข้อมูลตามมาตรา 14 (1) ถึง (4)² ดังนั้น การแชร์ทุกครั้งไม่ใช่ความผิดตามมาตรา 14 (5) ต้องพิสูจน์ทั้งชนิดของข้อมูลต้นทางและความรู้ของผู้ส่งต่อ

หากข้อมูลต้นทางเป็นเพียงข้อความหมิ่นประมาทซึ่งถูกตัดออกจากมาตรา 14 (1) การแชร์นั้นก็ไม่กลายเป็นมาตรา 14 (5) เพราะ กดปุ่ม Share แต่ ผู้แชร์ยัง อาจ ต้อง รับ การวิเคราะห้ฐาน หมิ่นประมาทจากการเผยแพร่ซ้ำของตนเอง

4. ภาพสร้าง ภาพตัดต่อ หรือภาพดัดแปลงตามมาตรา 16

มาตรา 16 เป็นจุดที่ พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์เข้ามาเกี่ยวกับชื่อเสียงโดยตรง ผู้ใดนำเข้าสู่ระบบที่ประชาชนทั่วไปเข้าถึงได้ซึ่งภาพของผู้อื่น โดยภาพนั้นเกิดจากการสร้าง ตัดต่อ เติม หรือดัดแปลง และมีลักษณะน่าจะทำให้บุคคลนั้นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น ถูกเกลียดชัง หรืออับอาย อาจมีความผิดตามมาตรา²

มาตรา 16 จึงอาจใช้กับภาพตัดต่อหรือภาพปลอมบางประเภท รวมถึงภาพที่สร้างด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่ หากครบองค์ประกอบ แต่ไม่ควรขยายไปถึงภาพจริงที่ไม่ได้สร้างหรือตัดต่อโดยอัตโนมัติ และกฎหมายยัง ยกเว้นกรณีนำเข้าโดยสุจริตอันเป็นการติชมด้วยความเป็นธรรมไว้ด้วย องค์ประกอบของมาตรา 16 ภาพ Deepfake และคำสั่งศาลให้ทำลายข้อมูลตามมาตรา 16/1 อธิบายละเอียดในบทความ ตัดต่อภาพผู้อื่นแล้ว โพสต์ออนไลน์: ความผิดตามมาตรา 16

ตารางตัดสินเบื้องต้น: โพสต์แบบไหนควรตรวจสอบได้

ตารางนี้จับคู่ลักษณะโพสต์กับฐานกฎหมายที่ควรตรวจสอบก่อน โพสต์ใส่ความต่อสาธารณะเริ่มจากมาตรา 328 ข้อความถึงผู้ถูกกล่าวหาคนเดียวอาจไม่มีบุคคลที่สาม คำหยาบในคอมเมนต์สาธารณะเริ่มจากมาตรา 393 และเพจปลอมหลอกโอนเงินเริ่มจากมาตรา 14 (1) กับฐานฉ้อโกง

ตัวอย่าง	ฐานกฎหมายที่ควรเริ่มตรวจ	สิ่งที่ยังต้องพิสูจน์
โพสต์สาธารณะกล่าวหาว่า บุคคลยกยอกเงิน	มาตรา 328	หมายถึงใคร บุคคลที่สามรับรู้หรือไม่ กระทบ ชื่อเสียงหรือไม่ และมีเหตุยกเว้นหรือพิสูจน์ ความจริงได้หรือไม่
ส่งข้อความถึงผู้ถูกกล่าวหา เพียงคนเดียวทาง Messenger	อาจไม่ครบหมิ่นประมาทเพราะไม่มีบุคคลที่ สาม; อาจตรวจมาตรา 393 หรือฐานอื่น	มีผู้อื่นเห็นหรือไม่ เนื้อหาเป็นการดูหมิ่น ช่มชู้ หรือกระทำการอื่นหรือไม่
คำด้วยคำหยาบในคอมเมนต์ สาธารณะโดยไม่ใส่ชื่อเท็จจริง	มาตรา 393 หรือกฎหมายอื่นตามบริบท	เป็นการดูหมิ่นหรือเป็นเพียงถ้อยคำที่ไม่ถึง ระดับความผิด และระบุตัวบุคคลได้หรือไม่
สร้างเพจร้านค้าปลอมเพื่อ หลอกคนโอนเงิน	มาตรา 14 (1), ความผิดฐานฉ้อโกง และฐานอื่น	ความเท็จ เจตนาทุจริตหรือหลอกลวง ผู้เสียหาย เส้นทางเงิน และความเชื่อมโยงของผู้ กระทำ
โพสต์ข่าวเท็จว่าเกิดภัย ร้ายแรงจนประชาชนแตกตื่น	มาตรา 14 (2)	ข้อมูลเท็จ ลักษณะผลกระทบต่อสาธารณะ เจตนา และความเชื่อมโยงของบัญชีผู้โพสต์
แชร์ข่าวปลอมพร้อมรู้ว่าเป็น ข้อมูลตามมาตรา 14	มาตรา 14 (5)	ข้อมูลต้นทางต้องเข้ามาตรา 14 (1) ถึง (4) และ ผู้แชร์ต้องรู้อยู่แล้ว
สร้างภาพตัดต่อบุคคลใน ลักษณะน่าอับอายแล้วโพสต์ สาธารณะ	มาตรา 16 และอาจมีฐานหมิ่นประมาทหรือฐาน อื่น	ภาพเกิดจากการสร้างหรือตัดต่อ การเข้าถึงของ ประชาชน ผลต่อชื่อเสียง และข้อยกเว้นความ สุจริต
แชร์ข้อความเล่าเรื่องบุคคล จากเพจอื่น	อาจเป็นมาตรา 328 จากการเผยแพร่ซ้ำ	ต้องอ่านโพสต์ต้นทาง คำบรรยายที่เติม เจตนา ผู้รับสาร และข้อยกเว้นของผู้แชร์เอง

ตารางนี้เป็นเพียงเครื่องมือคัดกรอง ไม่ใช่คำตอบแทนข้อเท็จจริง เพราะโพสต์หนึ่งชิ้นอาจประกอบด้วย
ข้อความ ภาพ วิดีโอ แคปชั่น ลิงก์ และความคิดเห็นต่อเนื้อหาที่ทำให้ความหมายเปลี่ยนไป

ฟ้องหมิ่นประมาทและ พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์พร้อมกันได้หรือไม่

คำร้องทุกข์หรือคำฟ้องอ้างหลายฐานได้เมื่อการกระทำแต่ละส่วนมีองค์ประกอบของแต่ละฐานรองรับ เช่น ข้อความใส่ความ กับ ภาพตัดต่อ ตามมาตรา 16 แต่การพ่วงมาตรา 14 (1) กับ หมิ่นประมาท สำหรับ โพสต์ เดียวกันขัดกับคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2778/2561

ในทางกรร่งคำร้องทุกข์หรือคำฟ้อง อาจกล่าวถึงกฎหมายหลายฐานได้หากข้อเท็จจริงแต่ละส่วนรองรับ องค์ประกอบต่างกัน เช่น ข้อความส่วนหนึ่งเป็นการใส่ความ ขณะที่อีกส่วนเป็นภาพตัดต่อที่อาจ เข้ามาตรา 16

แต่การใส่มาตรา 14 (1) พ่วง กับ หมิ่นประมาท เพียงเพราะ ข้อความ อยู่บน Facebook เป็นการวาง ฐาน กฎหมาย ที่มีปัญหา คำพิพากษา ศาลฎีกาที่ 2778/2561 วาง คำตอบ ไว้ แล้ว ว่า เมื่อ การกระทำ เป็น หมิ่น ประมาท การกระทำเดียวกันไม่เข้าองค์ประกอบมาตรา 14 (1) ฉบับปัจจุบัน⁴

นักกฎหมายจึงควรแยกสามคำถาม

1. มีการกระทำหลายส่วนหรือเพียงการโพสต์เดียว
2. แต่ละส่วนละเมิดประโยชน์ที่กฎหมายฐานใดคุ้มครอง
3. พยานหลักฐานพิสูจน์องค์ประกอบและเจตนาของแต่ละฐานได้จริงหรือไม่

การแจ้งข้อหาหลายฐานไม่ได้ทำให้คดีมีน้ำหนักมากขึ้นเสมอไป เพราะแต่ละฐานต้องมีข้อเท็จจริงและพยาน หลักฐาน รองรับ องค์ประกอบ ของ ตนเอง ฐาน ที่ ไม่ มี องค์ประกอบ รองรับ อาจ ทำให้ คู่ความ เสียเวลา กับ ประเด็นที่ไม่จำเป็น

ถ้าโพสต์เป็น “เรื่องจริง” ยังผิดหมิ่นประมาทได้หรือไม่

โพสต์เรื่องจริงยังเป็นหมิ่นประมาทได้ มาตรา 330 ให้ผู้ถูกกล่าวหาไม่ต้องรับโทษเมื่อพิสูจน์ได้ว่าข้อความ เป็นความจริง แต่ห้ามพิสูจน์ถ้าเป็นการใส่ความเรื่องส่วนตัวและการพิสูจน์ไม่เป็นประโยชน์แก่ประชาชน และยังต้องตรวจข้อยกเว้นตามมาตรา 329 กับความรับผิดทางแพ่งตามมาตรา 420 และมาตรา 423

คำตอบที่ถูกต้องไม่ใช่ “เรื่องจริงจึงไม่ผิดเสมอ” มาตรา 330 บัญญัติว่า หากผู้ถูกกล่าวหาพิสูจน์ได้ว่าข้อที่กล่าวว่าเป็นหมิ่นประมาทเป็นความจริง ผู้นั้นไม่ต้องรับโทษ แต่ห้ามพิสูจน์ในกรณีเป็นการใส่ความเรื่องส่วนตัว และการพิสูจน์ไม่เป็นประโยชน์แก่ประชาชน¹

นอกจากนี้ยังต้องพิจารณาเหตุยกเว้นความผิดตามมาตรา 329 เช่น การป้องกันส่วนได้เสียโดยชอบหรือการติชมด้วยความเป็นธรรมโดยสุจริต รวมถึงความรับผิดทางแพ่งตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420, 423 และวิธีเยียวยาตามมาตรา 447 แยกต่างหาก⁷

จึงมีความต่างสำคัญระหว่าง

- ไม่เข้าองค์ประกอบความผิด
- เข้าองค์ประกอบแต่ได้รับยกเว้นความผิด
- เข้าองค์ประกอบแต่พิสูจน์ความจริงแล้วไม่ต้องรับโทษ และ
- ไม่ผิดอาญา แต่อาจยังมีประเด็นความรับผิดทางแพ่งหรือกฎหมายอื่น

การอธิบาย ทุก กรณี ด้วย คำว่า “ผิด” หรือ “ไม่ผิด” เพียง คำเดียว จึง ไม่ พอ สำหรับ การให้คำปรึกษา ที่รับผิดชอบ: ประเด็นนี้มีรายละเอียดเพิ่มในบทความ โพสต์เรื่องจริง ผิดหมิ่นประมาทไหม

หากเกิดเหตุ ควรเก็บหลักฐานอะไร

หลักฐานที่ควรเก็บเมื่อเกิดเหตุคือภาพหน้าจอที่เห็นข้อบัญชี URL วันเวลา และข้อความฉบับเต็ม พร้อมความเห็นและการแชร์ ฝ่ายผู้โพสต์ควรเก็บฉบับเดิมก่อนแก้ไขหรือลบ และแหล่งข้อมูลที่มีอยู่ในเวลาตัดสินใจเผยแพร่

ฝ่ายผู้เสียหายจากโพสต์

- เก็บภาพหน้าจอที่เห็นข้อบัญชี URL วันเวลา และข้อความฉบับเต็ม
- เก็บภาพ วิดีโอ แคปชั่น ความเห็น และเรตก่อน ถึง หลัง ไม่ตัดเฉพาะประโยคที่กระทบใจ
- บันทึกจำนวนผู้ติดตาม การแชร์ ความเห็น และกลุ่มผู้รับสารเท่าที่ตรวจสอบได้

- เก็บหลักฐานที่เชื่อมโยงบัญชีกับผู้ใช้จริง
- หากเป็นภาพตัดต่อ เก็บไฟล์ที่เผยแพร่และต้นฉบับที่ใช้เปรียบเทียบ
- เก็บหลักฐานผลกระทบต่อการทำงาน ธุรกิจ ความสัมพันธ์ รายได้ หรือสุขภาพ
- หลีกเลี่ยงการตอบโต้ด้วยข้อกล่าวหาใหม่ก่อนประเมินความเสี่ยง

ฝ่ายผู้โพสต์ ผู้แชร์ สื่อ หรือองค์กร

- เก็บฉบับข้อความเดิมและข้อมูลกำกับก่อนแก้ไขหรือลบ
- รวบรวมเอกสารหรือแหล่งข้อมูลที่มีอยู่ในเวลาตัดสินใจเผยแพร่
- แยกให้ชัดว่าส่วนใดเป็นข้อเท็จจริง ส่วนใดเป็นความเห็น และส่วนใดเป็นภาพล้อเลียน
- บันทึกขั้นตอนตรวจสอบข้อมูลและผู้มีอำนาจอนุมัติการเผยแพร่
- อย่าสร้างเหตุผลหรือเอกสารย้อนหลังเพื่อให้ดูว่ามีฐานข้อมูล
- ประเมินผลของการลบ แก้ไข ชี้แจง ขอโทษ เจรจา หรือสู้คดีก่อนลงมือ

รายละเอียดวิธีเก็บพยานหลักฐานดิจิทัลให้มีน้ำหนักในชั้นศาล อยู่ในบทความแยกอีกหนึ่งเรื่อง

นิติเศรษฐศาสตร์และความรู้ข้ามศาสตร์ว่าด้วยการแยกหมิ่นประมาทออกจากมาตรา 14

นิติเศรษฐศาสตร์อธิบายการตัดหมิ่นประมาทออกจากมาตรา 14 (1) ในปี 2560 ว่าเป็นการจัดระดับโทษให้สัมพันธ์กับความเสียหาย เพราะการใส่ความบุคคลหนึ่งมีบทลงโทษเฉพาะอยู่แล้ว ส่วนข้อมูลเท็จที่หลอกลวงประชาชนก่อความเสียหายในวงกว้างกว่า และงานวิจัยการแพร่ข่าวออนไลน์พบว่าข่าวเท็จแพร่ไปได้ไกลและเร็วกว่าความจริง

Polinsky และ Shavell สำรวจ ทฤษฎี การบังคับใช้ กฎหมาย โดย รัฐ โดยวิเคราะห์โอกาสที่ผู้กระทำ จะ ถูก ลงโทษ ขนาดและรูปแบบของโทษ และหัวข้อขยายเรื่อง marginal deterrence (การยับยั้งส่วนเพิ่ม)⁹ หลักการยับยั้งส่วนเพิ่มคือโทษควรสูงขึ้นตามความร้ายแรงของการกระทำ เพื่อให้ผู้ที่กระทำความผิดมีแรงจูงใจ

เลือกการกระทำที่เสียหายน้อยกว่า ก่อนปี 2560 การพ่วงมาตรา 14 (1) ซึ่งมีโทษจำคุกไม่เกินห้าปีกับหมิ่นประมาท ทำให้การใส่ความบุคคลหนึ่งมีความเสี่ยงทางอาญาใกล้กับการหลอกลวงประชาชน ถ้อยคำ “อันมิใช่การกระทำผิดฐานหมิ่นประมาท” จึงเป็นลำดับขั้นของโทษให้ตรงกับความเสี่ยง

สำหรับสื่อและผู้เผยแพร่ข่าว Garoupa เสนอแบบจำลองที่หนังสือพิมพ์มีข้อมูลดีกว่าสังคมและทำหน้าที่ตรวจสอบนักการเมือง ข้อสรุปคือบทบาทตรวจสอบได้ผลตรงเท่าที่สื่อถูกยับยั้งไม่ให้หมิ่นประมาท¹⁰ ผลทางนโยบายคือกฎหมายต้องยับยั้งการใส่ความที่ไม่มีมูล แต่ไม่ควรใช้บทลงโทษที่ออกแบบมาสำหรับการหลอกลวงประชาชนกับการรายงานหรือวิจารณ์ ซึ่งมีข้อยกเว้นตามมาตรา 329 และมาตรา 330 รองรับอยู่แล้ว

ในด้านวิทยาศาสตร์เครือข่าย Vosoughi, Roy และ Aral ศึกษาข่าวลือประมาณ 126,000 เรื่องที่ผู้คนราว 3 ล้านคนเผยแพร่บนทวิตเตอร์ และพบว่าข่าวเท็จไปถึงคนได้มากกว่าและเร็วกว่าความจริง¹¹ ผลนี้สนับสนุนการที่มาตรา 14 (1) และ (2) มุ่งที่ความเสียหายแก่ประชาชนและความตื่นตระหนกของสาธารณะ ซึ่งเป็นความเสียหายที่ขยายตัวตามการแพร่ ต่างจากหมิ่นประมาทที่วัดจากชื่อเสียงของบุคคลผู้ถูกใส่ความ

เกี่ยวกับผู้วิเคราะห์

บทความนี้เขียนโดยเอกสยาม ชัยศรี ที่ปรึกษากฎหมายด้านคดีหมิ่นประมาท การสื่อสารออนไลน์ และการปกป้องชื่อเสียง ของบริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด ซึ่งทำงานทั้งฝั่งผู้เสียหายและฝั่งผู้ถูกกล่าวหา

เอกสยาม ชัยศรี

ที่ปรึกษากฎหมายด้านคดีหมิ่นประมาท การสื่อสารออนไลน์ และการปกป้องชื่อเสียง แห่ง Eksiam Defamation Law (บริษัท เอกสยาม แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด) ทำงานทั้งฝั่งผู้เสียหายและฝั่งผู้ถูกกล่าวหา ตั้งแต่การตรวจสอบความก่อนเผยแพร่ การรักษาพยานหลักฐานดิจิทัล ไปจนถึงการเจรจาและการดำเนินคดี: อ่านประวัติฉบับเต็ม

อย่าตัดสินคดีจากคำว่า “Facebook” หรือคำว่า “ข้อมูลเท็จ”: ให้เราตรวจสอบองค์ประกอบจริง

การวางฐานความผิดให้ถูกตั้งแต่การร้องทุกข์ครั้งแรกมีผลต่อทั้งคดี เพราะหมิ่นประมาทเป็นความผิดอันยอมความได้ที่ต้องร้องทุกข์ภายในสามเดือนตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 96 ส่วนฐานที่ไม่มีองค์ประกอบรองรับทำให้คู่ความเสียเวลากับประเด็นที่ไม่จำเป็น

ข้อพิพาทออนไลน์หนึ่งเรื่องอาจเป็นหมิ่นประมาท ดูหมิ่น พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ ความรับผิดทางแพ่ง หรือไม่ เป็นความผิดเลยก็ได้ ความต่างมักอยู่ในรายละเอียด เช่น บุคคลที่สาม ข้อความแฝง เจตนาพิเศษ ลักษณะของภาพ ความรู้ของผู้แชร์ และหลักฐานที่เชื่อมโยงกับผู้กระทำ

หากท่านพบปัญหาลักษณะนี้ ทีม Eksiam Defamation Law ยินดีช่วยประเมินข้อความ ภาพ บริบท และ พยานหลักฐาน ก่อนท่านตัดสินใจแจ้งความ ฟ้องคดี ตอบโต้ หรือลบข้อมูล

บริการของเราครอบคลุม

- การประเมินว่าข้อความเข้าข่ายหมิ่นประมาท ดูหมิ่น หรือ พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์หรือไม่
- การวางคดีสำหรับฝ่ายผู้เสียหายและฝ่ายผู้ถูกกล่าวหา
- การตรวจคำร้องทุกข์ คำฟ้อง คำให้การ และข้อยกเว้นทางกฎหมาย
- การเก็บและจัดระบบพยานหลักฐานดิจิทัล
- การวางแผนหยุดการเผยแพร่ แก่ข่าว เจรจา เรียกค่าเสียหาย และกู้ชื่อเสียง
- การตรวจโพสต์ บทความ ข่าว รีวิว หรือคำแถลงก่อนเผยแพร่

บทความนี้เป็นความรู้ทั่วไป ไม่ใช่คำวินิจฉัยสำหรับข้อเท็จจริงเฉพาะกรณี อายุความ การระบุตัวผู้กระทำ และการรักษาข้อมูลก่อนถูกลบอาจกระทบสิทธิ จึงควรประเมินโดยไม่ล่าช้า

คำถามที่พบบ่อย

คำถามที่พบบ่อยเกี่ยวกับหมิ่นประมาทกับ พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ ได้แก่ โพสต์ข้อความเท็จผิดมาตรา 14 (1) เสมอหรือไม่ หมิ่นประมาทผิด พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ด้วยหรือไม่ คำคำหยาบ และการแชร์โพสต์ของผู้อื่น คำตอบอย่างด้วบทและคำพิพากษาศาลฎีกา

โพสต์ข้อความเท็จบน Facebook ผิด พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ มาตรา 14 (1) เสมอหรือไม่

ไม่เสมอ ต้องพิสูจน์ว่ามีข้อมูลบิดเบือน ปลอม หรือเท็จ มีเจตนาทุจริตหรือหลอกลวง และมีลักษณะความเสียหายตามมาตรา ที่สำคัญ มาตรา 14 (1) ตัดการกระทำที่เป็นความผิดฐานหมิ่นประมาทออกไปโดยตรง

ถ้าโพสต์เป็นหมิ่นประมาท จะผิด พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ด้วยหรือไม่

การกระทำเดียวกันไม่เป็นมาตรา 14 (1) เพียงเพราะเผยแพร่ผ่านระบบคอมพิวเตอร์ ตาม แนวฎีกาที่ 2778/2561 แต่ถ้ามมีการกระทำส่วนอื่น เช่น สร้างหรือตัดต่อภาพตามมาตรา 16 หรือเผยแพร่ข้อมูลอีกประเภทที่ครบองค์ประกอบมาตรา 14 อาจต้องวิเคราะห์แยก

โพสต์คำคำหยาบบน Facebook เป็นหมิ่นประมาทหรือไม่

ไม่จำเป็นเสมอไป หากเป็นเพียงคำเหยียดหยามโดยไม่ใส่ความเป็นข้อเท็จจริง อาจต้องพิจารณามาตรา 393 แทน แต่ต้องอ่านคำทั้งหมดและบริบท เพราะคำคำบางประโยคอาจแฝงข้อกล่าวหาที่เป็นข้อเท็จจริง

แชร์โพสต์ของคนอื่นผิดหรือไม่

มีความเสี่ยงได้ การแชร์อาจเป็นการเผยแพร่ข้อความซ้ำและต้องวิเคราะห์ฐานหมิ่นประมาทของผู้แชร์เอง ส่วนมาตรา 14 (5) ต้องพิสูจน์ว่าข้อมูลต้นทางเป็นข้อมูลตามมาตรา 14 (1) ถึง (4) และผู้แชร์รู้อยู่แล้ว ไม่ใช่ผิดเพียงเพราะกดแชร์

ส่งข้อความไปด่าผู้เสียหายคนเดียวใน Messenger เป็นหมิ่นประมาทหรือไม่

หมิ่นประมาทต้องมีบุคคลที่สามรับรู้ หากมีเพียงผู้ส่งและผู้ถูกกล่าวหาอาจไม่ครบองค์ประกอบมาตรา 326 แต่ยังอาจมีความผิดฐานดูหมิ่น ข่มขู่ หรือฐานอื่นตามเนื้อหาและพฤติการณ์

ภาพ AI หรือ Deepfake ที่ทำให้บุคคลเสียชื่อเสียงผิดมาตรา 16 หรือไม่

อาจเข้าองค์ประกอบได้ หากเป็นภาพของผู้อื่นที่เกิดจากการสร้าง ตัดต่อ เดิม หรือดัดแปลง ถูกนำเข้าสู่ระบบที่ประชาชนทั่วไปเข้าถึงได้ และมีลักษณะน่าจะทำให้บุคคลนั้นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น ถูกเกลียดชัง หรืออับอาย แต่ยังคงต้องตรวจเจตนา การระบุตัวบุคคล และข้อยกเว้นเรื่องการติชมโดยสุจริตเป็นรายกรณี

นักกฎหมายบอกว่าจะฟ้องทั้งหมิ่นประมาทและ พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ แปลว่ามีความผิดทั้งสองฐานแล้วหรือไม่

ไม่ การกล่าวว่าจะฟ้องเป็นเพียงจุดยืนของคู่กรณี ไม่ใช่คำวินิจฉัยของศาล ต้องตรวจว่าคำร้องหรือคำฟ้องบรรยายองค์ประกอบของแต่ละฐานได้ครบหรือไม่ และพยานหลักฐานพิสูจน์ได้จริงเพียงใด

ถ้ามีคนเห็นข้อมูลเท็จเพียงคนเดียว จะไม่ผิด พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์เสมอหรือไม่

ไม่ควรสรุปเช่นนั้น ฎีกาที่ 2211/2566 วินิจฉัยตรงกันข้ามว่า กฎหมายไม่ได้กำหนดจำนวนผู้พบเห็นไว้ หากผู้กระทำความผิดเผยแพร่ข้อมูลแก่ประชาชนและบุคคลทั่วไปเข้าถึงข้อมูลนั้นได้ การมีผู้พบเห็นจริงเพียงรายเดียวก็ไม่ทำให้องค์ประกอบความเสียหายแก่ “ประชาชน” ตามมาตรา 14 วรรคหนึ่ง (1) ขาดไป ส่วนมาตรา 14 วรรคสองใช้กับกรณีที่มีได้กระทำต่อประชาชนแต่กระทำต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่ง จึงต้องตรวจข้อหา เจตนา หลอกลวง คำบรรยายฟ้อง และพยานหลักฐานเป็นรายกรณี

เชิงอรรถ

1. ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 326, 328, 329, 330 และ 393; สำนักกฎหมายและวิชาการศาลยุติธรรม, *ประมวลกฎหมายอาญา (แก้ไขถึงฉบับที่ 30 พ.ศ. 2568)*, สำนักงานศาลยุติธรรม.
2. พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 มาตรา 8 และมาตรา 10 ซึ่งแก้ไขมาตรา 14 และมาตรา 16 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550, ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 134 ตอนที่ 10 ก, 24 มกราคม 2560, หน้า 24-35, ฉบับราชกิจจานุเบกษา. ดูชุดกฎหมายฉบับปรับปรุงได้จาก สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์.
3. พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 มาตรา 14 (1) ก่อนแก้ไข, ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 124 ตอนที่ 27 ก, 18 มิถุนายน 2550, หน้า 4-13, ฉบับราชกิจจานุเบกษา.
4. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2778/2561, ฐานข้อมูลคำพิพากษาศาลฎีกา.
5. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5764/2562, คดีหมายเลขดำศาลฎีกาที่ อ.487/2562, ฐานข้อมูลคำพิพากษาศาลฎีกา.
6. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2211/2566; สำนักงานศาลยุติธรรม, *ฎีกา InTrend Ep.159 ความผิดฐานนำข้อมูลเท็จเข้าระบบคอมพิวเตอร์ต้องมีผู้พบเห็นอย่างน้อยเพียงใดจึงจะเป็นความผิด*, 28 กุมภาพันธ์ 2567, COJ Channel และ สื่อศาล.

7. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420, 423 และ 447; ดูฐานรวม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของสำนักกฎหมายและวิชาการศาลยุติธรรม.
8. พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 มาตรา 14 (แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 มาตรา 8) วรรคหนึ่ง “ผู้ใดกระทำความผิดที่ระบุไว้ดังต่อไปนี้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปีหรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (1) โดยทุจริต หรือโดยหลอกลวง นำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่บิดเบือนหรือปลอมไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน หรือข้อมูลคอมพิวเตอร์อันเป็นเท็จ โดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ประชาชน อันมิใช่การกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาทตามประมวลกฎหมายอาญา (2) นำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์อันเป็นเท็จ โดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายต่อการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของประเทศ ความปลอดภัยสาธารณะ ความมั่นคงในทางเศรษฐกิจของประเทศ หรือโครงสร้างพื้นฐานอันเป็นประโยชน์สาธารณะของประเทศ หรือก่อให้เกิดความตื่นตระหนกแก่ประชาชน (3) นำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ใด ๆ อันเป็นความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักรหรือความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้ายตามประมวลกฎหมายอาญา (4) นำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ใด ๆ ที่มีลักษณะอันลามกและข้อมูลคอมพิวเตอร์นั้นประชาชนทั่วไปอาจเข้าถึงได้ (5) เผยแพร่หรือส่งต่อซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์โดยรู้อยู่แล้วว่าเป็นข้อมูลคอมพิวเตอร์ตาม (1) (2) (3) หรือ (4)” วรรคสอง “ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง (1) มิได้กระทำต่อประชาชน แต่เป็นการกระทำต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ผู้กระทำ ผู้เผยแพร่หรือส่งต่อซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ดังกล่าวต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปีหรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และให้เป็นความผิดอันยอมความได้” (ตรวจคำต่อคำกับฐานข้อมูลกฎหมายของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา และ ถ้อยคำมาตรา 14 (1) ที่ศาลฎีกายกไว้ในคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5764/2562)
9. A. Mitchell Polinsky and Steven Shavell, “The Economic Theory of Public Enforcement of Law,” Journal of Economic Literature 38(1): 45-76 (2000) DOI 10.1257/jel.38.1.45 (ข้อมูลบรรณานุกรมตรงกับ Crossref และหน้าสำนักพิมพ์ American Economic Association 4 ตุลาคม 2569 อ่าน บทคัดย่อ) บทคัดย่อ ระบุ หัวข้อ ขยาย ของ ทฤษฎี ได้แก่ “accidental harms, costs of imposing fines, errors, general enforcement, marginal deterrence”
10. Nuno Garoupa, “The economics of political dishonesty and defamation,” International Review of Law and Economics 19(2): 167-180 (1999) DOI 10.1016/S0144-8188(99)00003-4 (ข้อมูลบรรณานุกรมตรงกับหน้า ScienceDirect 4 ตุลาคม 2569 อ่านบทคัดย่อ) บทคัดย่อสรุปว่า “as long as newspapers are deterred from defamation, their auditing role is effective in deterring political corruption”
11. Soroush Vosoughi, Deb Roy and Sinan Aral, “The spread of true and false news online,” Science 359(6380): 1146-1151 (2018) DOI 10.1126/science.aap9559 (ตรงกับ Crossref 4 ตุลาคม 2569 อ่านบทคัดย่อ) บทสรุปของวารสาร: “About 126,000 rumors were spread by ~3 million people. False news reached more people than the truth; the top 1% of false news cascades diffused to between 1000 and 100,000 people, whereas the truth rarely diffused to more than 1000 people. Falsehood also diffused faster than the truth.”

